

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

VLIV RODINY NA TRESTNOU ČINNOST MLÁDEŽE

FAMILY AND JUVENILE DELINQUENCY

Bakalářská práce: 11-FP-KSS-4012

Autor:

Daniela JEŽKOVÁ

Aloisina Výšina 631/106

460 15 Liberec 15

Podpis:

Vedoucí práce: PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
56	13	0	14	14	0+1CD

V Liberci dne: 29.6.2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Daniela JEŽKOVÁ
Osobní číslo: P09000070
Studijní program: B7508 Sociální práce
Studijní obor: Penitenciární péče
Název tématu: Rodina a kriminalita mládeže
Zadávací katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Zjistit jaký vliv má rodina na kriminalitu mládeže
Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava výzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěru.
Metody: Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

LABÁTH, Vladimír. Riziková mládež, 1. vyd. Praha: Slon. ISBN 80-85850-66-4.

LANGMEIER, Josef. Krejčířová, Dana. Vývojová psychologie, 2. vyd. Praha: Grada 2006. ISBN 80-24-712-849.

MARTÍNEK, Zdeněk. Agresivita a kriminalita školní mládeže. 1. vyd. Praha: Grada 2010. ISBN 978-80-247-2310-5.

MATĚJEČEK, Zdeněk, Dítě a rodina. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1992, ISBN 80-04-252-362.

MATOUŠEK, Oldřich. Kroftová, Andrea. Mládeže a delikvence. 2. vyd. Praha: Portál 2003. ISBN 80-7178-226-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 1. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.
vedoucí katedry

dne 22-04-2011

Čestné prohlášení

Název práce: Vliv rodiny na trestnou činnost mládeže
Jméno a příjmení autora: Daniela Ježková
Osobní číslo: P09000070

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 29.06.2012

Daniela Ježková

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce **PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D.** za poskytnutí cenných podnětů, rad a dále pak rovněž za jeho trpělivost a laskavost.

Resumé:

Současná společnost má dlouhotrvající problémy ve věci trestné činnosti, které se dopouštějí osoby mladší 18 let. Snahou jednotlivců i společnosti je zjistit důvody, případně podmínky, které podporují růst kriminality.

Jedním z důležitých faktorů pro úspěšný vývoj jednotlivce a jeho dozrávání v kvalitního člena společnosti je rodinný život, který mu má být dán od narození až do jeho dospělosti. Z těchto důvodů by měla být snaha celé společnosti, nejen členů rodiny a příbuzných, aby tento vývoj probíhal ruku v ruce jak v rodině, tak i v ostatních liniích, kterými dítě prochází. V případě selhání některého z článků řetězu je nutno, aby došlo k překlenutí vzniklého problému zacelením díry a splněním stanoveného cíle, kterým je řádný občan společnosti. Z těchto důvodů je potřeba, aby se kromě rodiny a školy na výchově dětí podílely i další organizace se zaměřením na mimoškolní aktivity.

Klíčová slova:

kriminalita, kriminalita mládeže, delikvence, trestný čin, nezletilý, mladistvý, trestní odpovědnost mládeže (dětí, mladistvých), etopedie – poruchy chování

Summary:

Modern society has long problems regarding crime, commit a person under 18 years of age. The effort of individuals and society is to determine the reasons or conditions that promote the growth of crime. One of the important factors for successful development of the individual and his maturation in the quality of the company is a member of the family life that he should be given from birth until his adulthood. For these reasons, should be to the whole society and not just family members and relatives to this development go hand in hand as the family and in other lines, which the child passes. In the event of failure of one of the chain links is necessary in order to overcome the problem arising close the hole and fulfill its objective, which is a proper citizen of society. For these reasons it is needed, in addition to families and schools are involved in child rearing and other organizations with a focus on extracurricular activities.

Key words:

crime, youth crime, delinquency, crime, minor, juvenile, criminal liability of juveniles (children, adolescents), emotional - behavioral problems

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Úvod.....	9
2. Rodina a její výchovný význam.....	11
2.1. Vymezení pojmu rodina.....	12
2.2. Funkce rodiny	12
2.3. Rodina, vztahy s rodiči a sourozenci	13
2.4. Rodinné vazby.....	14
2.4.1. Školní věk	14
2.4.2. Puberta a adolescence	15
3 Dítě ohrožené syndromem CAN.....	16
3.1. Syndrom CAN se obvykle dělí na.....	17
3.1.1. Týrání	17
3.1.2. Zneužívání.....	18
3.1.3. Zanedbávání	19
3.1.4. Citová deprivace.....	19
4. Etopedie.....	20
4.1. Vývoj etopedie	20
4.2. Cíl etopedie	21
4.3. Systém školských zařízení	21
4.3.1. Diagnostický ústav	22
4.3.2. Dětský domov	23
4.3.3. Dětský domov se školou	23
4.3.4. Výchovný ústav.....	24
4.4. Vybrané právní úpravy.....	24
4.4.1. Ústavní výchova.....	24
4.4.2. Ochranná výchova.....	25
4.4.3. Předběžné opatření	25
5. Delikvence a kriminalita	26
5.1. Delikvence.....	26

5.1.1. Delikvent.....	26
5.1.2. Trestný čin.....	26
5.1.3 Dělení podle věku	27
5.1.3.1. Nezletilý věk	27
5.1.3.2. Mladistvý věk.....	27
5.1.3.3. Dospělý jedinec.....	27
5.1.3.4. Trestní odpovědnost mládeže.....	28
5. 2. Kriminalita	28
5.2.1. Kriminalita mládeže	28
5.2.2. Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže.....	29
5.2.3. Základní charakteristika příčiny kriminality	30
5.2.4. Prevence kriminality mládeže	30
PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
7. Cíl.....	35
8. Předpoklady	35
9. Předmět zkoumání.....	36
10. Závěr	54

TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma, které mě dlouhodobě zajímalo, neboť jsem sama matkou dítěte, a chtěla jsem si prostřednictvím provedeného výzkumu ověřit, případně vyvrátit vlastní zkušenosti své výchovy, případně výchovy v jiných rodinách se snahou, abych se vyvarovala chyb.

K hlavním tezím patří, že řádná výchova v rodině a kladné vzory pro dítě znamenají, že dítě nemá snahu začít kriminální život nebo vyvíjet takovou činnost, která by mohla dítě na kriminální dráhu dítě dovést.

Protože kladné vzory, ztotožnění se s vzorem a postupně získávané zkušenosti mají velký vliv na komplexní výchovu jednotlivce, je nutné, aby se v kterékoli rodině dostával dítěti dostatek lásky, pochopení k potřebám každé vyvíjející se osobnosti, v důsledku čehož je vysoký předpoklad, že bude řádný vývoj dítěte dokončen a dojde k přerodu dítěte v řádného dospělého jedince.

Musíme si však říci, že kromě rodiny mají na výchovu dítěte důležitý vliv také další aspekty jako je prostředí, ve které dítě vyrůstá, sourozenci, případně další osoby žijící v rodině a blízkém okolí. Do této množiny musíme ovšem započítat i kamarády a další činnosti, jako je škola, kroužky, záliby, mimoškolní aktivity. Sem již můžeme zahrnout i televizi, počítač, internet, kde si každý jedinec může vysnívat svůj vzor, případně styl života, podle kterého chce žít.

Ve své práci se snažím zkoumáním ověřit, do jaké míry může rodina ovlivnit páchaní trestné činnosti mládeže? Pro možnost tuto myšlenku potvrdit, anebo vyvrátit, jsem se rozhodla použít dotazníkovou metodu. Dotazník jsem sestavila a následně předložila na různých školách v Liberci. Po jeho vyplnění se budu snažit tento vyhodnotit a jednotlivá získaná data, zanést do grafů, které by měly stanovit předpokládaný závěr, nebo vyvrátit předpokládanou hypotézu.

Mezi předpoklady k dosažení úkolu jsem si stanovila, že 15-20% dětí na 1. stupni ZŠ, kteří mají problémy s kázní, pochází z dysfunkčních rodin, a že méně než 10% dětí se dopouští predelikventního chování.

V jednotlivých kapitolách se zabývám samotnou rodinou, její funkcí, vzájemnými vztahy, kriminalitou, důsledky kriminality, prevencí a faktory ohrožující vývoj dítěte a na závěr jsem se zaměřila na vymezení pojmů.

Při zpracování bakalářské práce jsem se snažila použít metody analyticko - syntetické s použitím dotazníku, zkoumající jednotlivé jevy a jejich relevantní aspekty z pohledu nosného zadání, za účelem vyvození určujících závěrů směrem k jejich vývoji, spočívající v tom, že jejich odborná témata byla například konzultována s odborníky teorie i praxe.

2. Rodina a její výchovný význam

Rodina zajišťuje biologické potřeby a poskytuje zejména potřebu pocitu bezpečí a trvalého harmonického vztahu. Je tedy důležitým článkem při vytváření osobnosti dítěte. Dítě se plnou měrou podílí na společných činnostech, rozvíjí svoje schopnosti a upevňuje si svoji roli. Dítě vnímá vliv kultury, ve které se pohybuje a učí se, co je a co není správné.

„Vždyť rodina je základním životním prostředím dítěte. Nejen, že dítě obklopuje, ale také se do něho často promítá. Odráží se v jeho vlastnostech, vtiskuje svou pečeť jeho jednání. Dítě je výrazným produktem rodiny. Očima své rodiny (svého otce, matky) se na sebe dívá, hodnotí své projevy, výkony“ (HELUS 2007, s. 135).

To, co se dítě naučí, je především určeno působením rodiny a prostředím, ve kterém výchova probíhá.

„Rodina je z hlediska rozvoje dětské osobnosti nejvýznamnější sociální skupinou. Dítě zde získává první informace o okolním světě a získává je prostřednictvím určitého dospělého, obvykle matky. Mateřská osoba, resp. později celá rodina, je pro dítě nejen zdrojem jistoty a bezpečí, ale i zdrojem informací o něm samém. Rodina dítě vychovává a vzhledem k tomu je určitým způsobem stimuluje, rozvíjí schopnosti a dovednosti, prezentuje mu určitý hodnotový systém“ (VÁGNEROVÁ 2003, s. 17).

2.1. Vymezení pojmu rodina

„V současnosti by bylo v našem typu společnosti přiměřenější než o rodině mluvit o rodinném soužití lidí. Jádrem tohoto soužití, pokud spolu dospělí žijí, je citová vazba mezi nimi. Dospělí partneři mohou být opačného i stejného pohlaví. Tato stále bedlivě sledovaná a prověřovaná vazba - v níž má významnou úlohu sexualita antikoncepčními technikami osvobozená od své reprodukční funkce – je sice podporována ustálenými způsoby komunikace a ritualizovanými událostmi, nicméně nedokáže odolat negativní emocionální bilanci jednoho z partnerů. Sňatek, a to ani církevní sňatek, nepředstavuje dostatečnou garanci trvalosti soužití“ (MATOUŠEK, PALZAROVÁ 2010, s. 13).

2.2. Funkce rodiny

Od 18. století až do jeho druhé poloviny to byla rodina zejména v Evropě, která své členy zajišťovala ekonomicky, podporovala je ve vzdělání a starala se o ně, když onemocněli nebo byli staří. Rodina byla pro každého velmi důležitá a bez ní nebylo téměř možné přežít. Kdo nebyl členem nějaké rodiny žil většinou na okraji společnosti.

„Původní komplex funkcí rodiny se tenčí – některé z nich postupně slábnou, i když úplně nemizí; od konce 19. století v Evropě některé z jejích tradičních funkcí začal přebírat vznikající sociální stát. V současnosti má v západní civilizaci rodina zejména tyto funkce:

- podporování socializace – vychovávání dětí,
- vztahovou podporu dospělých lidí,

- ekonomickou podporu všech členů“ (MATOUŠEK 2010, PALZAROVÁ s. 14).

2.3. Rodina, vztahy s rodiči a sourozenci

„Rodina je základní sociální skupinou. Pro dítě jsou velmi důležité vztahy mezi jejími členy. Pokud jsou tyto vztahy pozitivní, dítě se může cítit bezpečně. Vědomí, že rodiče jsou vždycky na blízku a lze se na ně spolehnout, je adekvátním prostředkem k udržení jistoty, kterou předškolní dítě potřebuje považovat za neměnnou. Rodiče jsou pro děti emočně významnou autoritou. Rodičovské role a s ní spojeného postavení se vysoce cení, z jejich hlediska je zárukou značných osobních kvalit. Předškolní děti přisuzují rodičům téměř všemocnost, věří, že by si poradili s každou situací. Rodiče pro ně představují vzor, jemuž se chtějí podobat a s nímž se identifikují. Ztotožnění s autoritou posiluje sebejistotu a zlepšuje sebehodnocení, dítě si tímto způsobem kompetence dospělého symbolicky přivlastňuje“ (VÁGNEROVÁ 2008, s. 42).

Z obecného hlediska můžeme konstatovat, že první kontakty s nenarozením dítětem má jak matka, která dítě nosí 9 měsíců ve svém těle, tak i otec či sourozenci či další osoby, kteří jsou s matkou v každodenním kontaktu, a podle posledních výzkumů si dítě vytváří společenské vztahy k těmto osobám. Po narození tedy vlastně konstatujeme, že je dítě schopno podle jednání, mluvy a pohybů poznat svoji matku a jiné blízké osoby. V dalším životě se společenské vztahy s matkou upevňují a s rozvojem osobnosti kojence, dále batolete atd. dochází v mnoha směrech k vytváření kladných i záporných vzorů, čímž je velmi pozitivně, nebo negativně ovlivněn další vývoj dítěte.

2.4. Rodinné vazby

„Kvalita vazby mezi dítětem a matkou, později i mezi dítětem a otcem a dítětem a dalšími členy rodiny, je klíčovým činitelem osobnostního vývoje. Vrozeným základem pevné vazby mezi osobami v rodině je tzv. vazbové chování, pozorovatelné i u zvířat. Studiu vazby se od padesátých let věnovala řada badatelů, z nichž nejznámější je John Bowlby, který působil na Tavistocké klinice v Londýně. Bowlbyho pracemi jsou mj. inspirovány studie našich psychologů J. Langmeiera a Z. Matějčka věnované deprivaci dětí v kojeneckých ústavech. Výrazem deprivací syndromu tuto autoři míní chybění (zbavení) přiměřené rodičovské péče“ (MATOUŠEK 2003, s. 42).

Jak jsem se již zmínila v přecházejících částech k vztahům mezi dítětem a rodiči či dalšími osobami dochází při postupném seznamování se. Vzájemné kladné a záporné vztahy se navazují podle vzorce chování, které vidí nezletilec u dospělých, jak jedná mezi sebou či s jinými lidmi, (podřízenost, rovnost, nadřízenost, apod.), se kterými se postupně ztotožňuje.

2.4.1. Školní věk

Pro dítě, které nastupuje do školy a stává se školákem, je tato událost důležitým sociálním mezníkem. Jsou to děti ve věku 6-7 let, u kterých v tomto období dochází k různým vývojovým změnám a tyto změny jsou velmi důležité proto, aby dítě školní docházku zvládlo. U dětí, které nastupují do školy, lze toto období chápat jako oficiální vstup do společnosti. Je to období fáze pýle a snaživosti, tyto děti se snaží uspět a prosadit se svým výkonem ve svém okolí.

„Děti školního věku jsou zaměřeny na poznávání skutečného světa. Chtějí vědět, jaký je, podle jakých pravidel funguje, ebeny. Jak jej lze ovládat. V tomto věku se často spokojí s popisem , což lze chápat jako základní způsob orientace v prostředí. Postupně začínají chápat různé souvislosti a vztahy, které se stávají součástí jejich znalostí a ovlivňují jejich uvažování. Školáci ve svých úvahách nejraději vycházejí z vlastní zkušenosti. Dávají přednost takovému způsobu poznávání, kdy se mohou sami přesvědčit o pravdivosti nějakého tvrzení. Už nejsou v takové míře ovlivněny tím, co je na první pohled nápadné, jde jim víc o pochopení podstaty“ (VÁGNEROVÁ 2008, s. 48).

2.4.2. Puberta a adolescence

„Puberta je obdobím pohlavního dospívání a nového začleňování osobnosti do společnosti. Je to období pronikavých změn ve vývoji osobnosti a značných problémů v rodinné i školní výchově. Puberta se ohraničuje somatickými změnami. U dívek začíná prvním menses, u chlapců první noční polucí a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. V našich současných podmínkách je to přibližně období od 13 do 15 let, u chlapců asi o rok později než u dívek, u obou pohlaví se značnými individuálními rozdíly“ (ČÁP a MAREŠ 2007, s. 232).

Současný problém, který v minulosti nebyl tolik vidět, neboť se tomuto nevěnovala přílišná pozornost, je týrání člena rodiny, jedním z nejhorších a nejvíce sledovaných problémů jsou týrané děti. V tomto směru jsem se zaměřila na syndrom CAN.

3 Dítě ohrožené syndromem CAN

Již od prvobytně pospolné společnosti až do současnosti existovali a stále jsou vedle jedinců, jejichž vývoj je v souladu s potřebami společnosti, také osobnosti, které se vymykají stanoveným normám jsou v mnoha směrech opožděny, vykazují psychické poruchy, či jinak neodpovídají „stanovenému“ standardu. Z těchto důvodů je snaha společnosti i o výchovu těchto dětí a jejich začlenění do normálního života. Proto je v rozvinutých zemích snaha o rozvoj školství, zdravotnictví a dalších věd, které nám mají zlepšit životní podmínky a usnadnit život nové generaci.

Pokud se podíváme na psychický vývoj dítěte, tak tento je ohrožen neustále a to každým okamžikem. Na vývoj dítěte nepůsobí jen rodina, ale velký vliv mají školská zařízení, mimoškolní aktivity, kamarádi, a v současné době hlavně s rozvojem elektroniky je důležitým aspektem hlavně internet, interaktivní hry a samozřejmě televize a různé tiskoviny. V mnoha směrech poté dochází ke ztotožnění se, se vzorem, kdy se nedospělý jedinec domnívá, že ho ostatní nechápu a chce se odlišovat a proto se ztotožní s určitými skupinami, například „anarchisti“, „emo“, ve své době „hipies“, „skeen“, „hip hop“, „rowdies“ apod. Kromě těchto módních vzorů může dojít ke ztotožnění i směrem k náboženství, které v mnoha případech přechází až k fanatismu, velký „boom“ zažili také vyznavači různých sekt „scientologové“, „jehovisté“, „hnutí grálu“ apod.

3.1. Syndrom CAN se obvykle dělí na

3.1.1. Týrání

se vyskytuje většinou ruku v ruce se zanedbáváním. Většinou se týká dětí, ale mohou být ohroženy i staří či invalidé aj. Týrání se dělí na fyzické (např. velmi kruté tělesné tresty – bití rukou, gumovou hadicí, holí, železnými předměty, úmyslné popálení, kopání atd.), a psychické (dochází k vážnému narušení psychického vývoje, typy psych. týrání: pohrdání, terorizování, izolování, korumpování, odpírání emoční opory). Tělesné i psychické týrání vede k vážnému narušení psychického vývoje a důsledkem jsou např. deprese, pocity úzkosti i dissociativní prožitky. Toto týrání může nabývat i zvláštních forem a jedním z je Münchhausenův syndrom, také syndrom barona Prášila v zastoupení. Je to předstíraná porucha, kdy tito pacienti předstírají různé tělesné obtíže, opakovaně podstupují různá vyšetření. Projevuje se zejména v době dospívání. Další formou týrání je poškozování dítěte nebo dospělého různými opatřeními (špatně vedený výslech na policii, odebrání dítěte z rodina a umístění do ústavu, opakovaná traumatizující vyšetření atd.). Posledním typem týrání je tzv. organizované týrání a zneužívání dětí (zneužívání dětí k otrocké práci nebo ke kriminálním aktivitám nebo prostituci, rituální týrání atd.). Jsou to např. Světci Jehovovi.

Dalším formou týrání je domácí násilí v rodině, kterému jsou děti vystavovány, trpí pocitem strachu, stresu, nerozumí celé situaci, i tomu, z jakého důvodu je ubližováno např. mamince. Psychická újma je pro dítě hlubší a trvalejší, ať už se jedná o dítě předškolního věku nebo o starší děti. Rodinné prostředí má velice výrazný vliv na osobnost dítěte. Negativní zkušenosti dítěti ubližují i do

budoucná a v uzavřenosti vůči okolnímu světu. Děti chybí zdravé sebevědomí, sebeúcta a sebekontrola. To se odráží v kamarádských vztazích a později i v partnerských. V dospělosti se tyto děti stávají znovu oběťmi domácího násilí nebo agresory. U chlapců se procesy projevují odmítáním a agresivitou k okolí. Týrají a zneužívání slabších za účelem získání převahy a moci. U dívek stejné procesy vyvolávají stavy úzkosti, vlastní nedostatečnosti, pocity přijetí role oběti, která si nic nezaslouží a podřizuje se. Opakováním určitého vzoru chování se vytváří předpoklady chovat se podobným způsobem.

3.1.2. Zneužívání

je to využívání druhého člověka ke svému vlastnímu prospěchu (obohacení nebo uspokojení) z pozice větší síly, společenské nebo intelektuální převahy. Často vyskytujícím se je právě zneužívání dětí, které se nemohou bránit. Velký počet zneužívání v dnešní době je zejména zneužívání sexuální – nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování, ať už formou dotyků (pohlavní styk, laskání pohlavních orgánů..) nebo bezdotykovou formou (zneužití exhibionisty, přihlížení pornografickým záznamům..). Další formou zneužívání je manipulace s dítětem po rozvodu – děti jsou proti druhému rodiči popuzovány nebo si jeden z rodičů dítě kupuje nebo se rodiče jeden druhého před dítětem ponižují. Poslední formou zneužívání je přenášení rodičovských povinností na dítě. Dítě je nuceno se starat o mladšího sourozence nebo o několik sourozenců, v nejhorším případě se musí starat i o rodiče.

3.1.3. Zanedbávání

je převážně vyskytujícím se typem špatného zacházení s dětmi. Je to vážné opomíjení rodičovské péče nezbytné pro tělesný a duševní vývoj dítěte. Nedostatek výživy či přiměřené výživy, nedostatek oblečení, nedostatečná hygiena, ochrana před nebezpečím, nezajištění řádné školní docházky, to jsou všechno způsoby zanedbávání.

3.1.4. Citová deprivace

„Vzniká tehdy, když potřeba citové jistoty a bezpečí není uspokojována v dostatečné míře a po dostatečně dlouhou dobu“ (Langmeier a Matěječek 1974, s.).

4. Etopedie

Jednotlivá předcházející a pojmenovaná ohrožení dětí stojí velmi často v pozadí různých druhů a forem poruch chování, kterým se zabývá etopedie. Je to nejmladší obor speciální pedagogiky, který se jako samostatný vědní obor datuje od roku 1969. Zabývá se vzděláním a výchovou obtížně vychovatelné mládeže, především narušených, rizikových a sociálně znevýhodněných jedinců. Etopedie se vyvíjí jako samostatný obor speciální pedagogiky, ale využívá stejné metodologické postupy jako ostatní disciplíny (psychopedie, somatopedie, logopedie, surdopedie, tyflopédie) speciální pedagogiky.

4.1. Vývoj etopedie

Vývoj tohoto oboru má své kořeny v dílech významných celosvětových pedagogů, jako např. J.A.Komenský, A.S. Makarenko, J.J. Pestalozzi. V našich zemích byl tento problém rozvíjen mezi dvěma světovými válkami, kdy zahrnoval péči o děti a jedince opuštěné, osiřelé nebo mravně narušené či delikventní. Byla to zejména péče lékařská a to psychologická, neurologická či genetická, později i v oblasti psychologických věd jako patopsychologie, psychologie, vývojová psychologie nebo psychoterapie. V oblasti pedagogických věd se jednalo o pedopatologii, poté defektologii, a nyní speciální pedagogiku. Dále byla poskytována péče v oblasti sociologických, filozofických, právních, kriminologických i penologických věd.

4.2. Cíl etopedie

„Je resocializační proces, který má změnit hodnotovou orientaci jedince sociálně narušeného a v maximálně možné míře ho socializovat. Cílem jsou dále preventivní opatření, profylaxe a depistáž rizikových jedinců.“ (PEŠATOVÁ 2007, s. 89)

Prevence poruch chování a kriminality mládeže dle Osmančíka:

prevence kriminality v České republice a preventivní strategie orgánů státní správy – vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev;

program nevládních a charitativních organizací – většina dotována z rozpočtu státu či rozpočtu města;

aktivity podnikatelských subjektů – prevence na podněcování občanů k využívání zabezpečení majetku, většina dotována pojišťovnami, bezpečnostními službami atd.;

preventivní programy organizované na lokální – místní úrovni – programy např. měst, které se zabývají rizikovými jedinci, sociálními skupinami či oběťmi trestných činů.

4.3. Systém školských zařízení

„Výrazné selhání rodiny vede v řadě případů k nutnosti zařadit dítě do některých variant náhradní rodinné a výchovné péče. Tyto děti už bývají rizikové na základě zkušeností života v dysfunkční rodině“ (PEŠATOVÁ 2007, s. 98).

Náhradní výchovná péče je poskytování výchovy a vzdělání dětí a mládeže ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy či předběžného opatření a dále při poskytování služeb preventivně výchovné péče. Možnosti umístování v rámci náhradní výchovné péče jsou v rámci školských zařízení např. v diagnostickém ústavu, dětském domově, dětském domově se školou či výchovném ústavu.

4.3.1. Diagnostický ústav

je zařízení, do kterého jsou umístovány děti s ústavní výchovou, předběžným opatřením nebo ochrannou výchovou, dále děti, které nejsou občany ČR nebo děti, u kterých v důsledku poruch chování požádali zákonní zástupci o preventivně výchovnou péči. Zde se provádí dětem komplexní vyšetření jejich zdravotního stavu a umísťují se do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo do výchovných ústavů mimo děti, které byly přijaty na žádost zákonných zástupců jako preventivní výchovu dítěte.

Diagnostický ústav plní dle potřeb dítěte tyto funkce:

- diagnostickou (vyšetření dítěte formou pedagogických a psychologických činností),
- vzdělávací (vzdělávací potřeby v zájmu rozvoje osobnosti dítěte přiměřené jeho věku, individuálním předpokladům a možnostem),
- terapeutické (pomocí pedagogických a psychologických činností směřuje k nápravě poruch), výchovné a sociální (podle osobnosti dítěte a k jeho rodinné situaci a nezbytné sociálně-právní ochraně dětí, zprostředkovává také zdravotní vyšetření dítěte),

- organizační (umísťování dětí do zařízení v územních obvodech diagnostického ústavu vymezeném příslušným ministerstvem, spolupracuje s orgánem sociálně-právní ochrany dětí),
- koordinační (prohloubení a sjednocení odborných postupů ostatních zařízení v rámci oblasti, kde se diagnostické zařízení nachází).

Diagnostický ústav vyhodnotí výsledky diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností, které se skládají z komplexního vyšetření a zpracuje komplexní diagnostickou zprávu. Dítě je v diagnostickém ústavu cca 8 týdnů.

4.3.2. Dětský domov

„Zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Vzdělání těchto dětí se realizuje ve školách, které nejsou součástí domova. Do dětského domova mohou být umísťovány děti od 3 do 18 let. Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly: výchovné, vzdělávací a sociální“ (Černíková 2008, s. 172).

4.3.3. Dětský domov se školou

Je zařízení, do kterého se umísťují děti s nařízenou ústavní výchovou, děti s nařízenou ochrannou výchovou nebo děti, které jsou nezletilými matkami a mají-li závažné poruchy chování nebo duševní poruchy. Škola je součástí tohoto typu zařízení a mohou zde být umísťovány děti od 6-ti let do konce školní docházky. Pokud u dítěte přetrvávají výchovné problémy, může být po ukončení školy umístěno do výchovného ústavu.

4.3.4. Výchovný ústav

Je zařízení, do kterého se umísťují děti starší 15-ti let se závažnými poruchami chování, kterým byla nařízena ústavní výchova nebo ochranná výchova. Tento výchovný ústav plní výchovné, vzdělávací a sociální úkoly ve vztahu k dětem. Do tohoto zařízení může být umístěno i dítě starší 12-ti let s uloženu ochrannou výchovou. Školy jsou součástí ústavu a zřizují se školy základní, speciální a střední školy.

Do výše uvedených zařízení se dostávají jedinci, kteří mají nařízenou ústavní výchovu, ochrannou výchovu nebo bylo u nich nařízeno předběžné opatření.

4.4. Vybrané právní úpravy

4.4.1. Ústavní výchova

§ 46 Zákona o rodině č. 94/1963

„odst. 1 Jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena či vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže se rodiče nemůže ze závažných důvodů o dítě postarat. Pokud je to v zájmu dítěte rozhodne soud o ústavní výchově nebo může dítě svěřit do péče zařízení vyžadující okamžitou pomoc pro dítě i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela. Z důležitých důvodů může soud prodloužit ústavní výchovu až na jeden rok po dosažení zletilosti“ (HOLUB 2007, s. 155).

4.4.2. Ochranná výchova

§ 22 Zákona č. 218/2003 Sb. je ukládán soudem pro mládež za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Soud rozhoduje v případě pokud o mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, ve které právě žije, nebo pokud dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo prostředí, v němž žije neposkytuje záruku jeho náležité výchovy a nepostačuje uložení ústavní výchovy.

4.4.3. Předběžné opatření

§ 76a Zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších úprav. Toto předběžné opatření může nařídit příslušný okresní soud, který je místně příslušný pro okres uživatele. Je nařízeno v době, kdy nezletilé dítě se ocitne bez jakéhokoli péče nebo je-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohrožen nebo narušen. Předseda senátu příslušného soudu na základě návrh rozhodne předběžným opatřením a nařídí, aby dítě bylo odebráno ze stávajícího nevyhovujícího prostředí a bylo předáno do péče osoby, kterou v usnesení označí. O tomto návrhu rozhoduje bezodkladně do 24 hodin od podání.

5. Delikvence a kriminalita

V mnoha případech jde společně ruku v ruce delikvence a kriminalita s ochrannou výchovou, ústavní výchovou a předběžným opatřením, neboť dítě se dopouští například útěků z domova a obživu si obstarává trestnou činností a pod..

5.1. Delikvence

Jednání, které odporuje platným a stanoveným normám společnosti a nemusí vždy splňovat znaky trestného činu podle trestního zákoníku, např. sem můžeme řadit asociální nebo disociální chování.

5.1.1. Delikvent

„Provinilec, obvyklé označení pro mladistvé (15-17) i mladé dospělé (18-24) pachatele trestných činů“ (HARTL, HARTLOVÁ 2009, s. 100)

5.1.2. Trestný čin

Trestný čin podle nového trestního zákoníku platného od 1.1.2010 se dělí na přečiny a zločiny.

„Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti“ (Trestní zákoník 40/2009 Sb. §13)

5.1.3 Dělení podle věku

5.1.3.1. Nezletilý věk

Jedná se o osobu ve věku od 0-14 let, kdy většinou jedná o děti předškolního a školního období, které je ukončeno základní devítiletou docházkou, v tomto věku z hlediska trestně právní se jedná o osoby, které nejsou trestně odpovědné za své jednání z důvodu věku.

5.1.3.2. Mladistvý věk

Jedná se o osoby ve věku 15-17 let, kdy jde o děti navštěvující většinou školy po základní devítileté docházce, z trestního pohledu se jedná o osoby mladistvé, které jsou za své jednání již trestně odpovědné, ovšem v důsledku jejich věku je odpovědnost snížena na polovinu trestní sazby

5.1.3.3. Dospělý jedinec

Jedná se o osoby ve věku 18-65, kdy jde z trestně právního hlediska již o plně trestně odpovědné za své jednání.

5.1.3.4. Trestní odpovědnost mládeže

Jedná se o trestně právní odpovědnost za trestné činy, které jsou stanoveny v trestním zákoníku, kdy osoby mladší 15 let nejsou trestně postižitelné, a osoby ve věku 15-17 let, mají trestní odpovědnost sníženu na polovinu.

5. 2. Kriminalita

Jde o trestní a nebo přestupkové jednání, které je neslučitelné se stanovenými normami společnosti.

Dětská kriminalita se týká věkové kategorie dětí do 15 let. Hlavním znakem dětské delikvence je skupinovost, malá připravenost a také promyšlenost. Jde především o činy páchané spontánně, ojediněle jde o plánované a předem připravené akce.

5.2.1. Kriminalita mládeže

Trestnou činnost mládeže je možno kvalifikovat jako činnost osob mladších 18 let, která je ve velkém rozporu s právními normami státu a společnosti, kde tito mladiství žijí, neboť svým jednáním stanovené normy přesahují a při jejich porušování dochází k negativnímu pohledu společnosti na mládež.

Ze strany společenství je snaha o minimalizaci nežádoucích a výchově škodlivých vlivů. Z těchto důvodů jsou proto přijímány různé výchovné a naučné programy se snahou o zapojení mládeže a preventivně působit v mimoškolních a rodinných činnostech.

Z minulosti i z vlastních zkušeností můžeme konstatovat, že mládež se v mnoha směrech chce odlišovat od konformní společnosti, což znamená, že nosí jiné dosti výrazné prvky například oblečení, účesy, u některých dochází i k znetvoření například formou pearsingu, tetování apod.

Některé styly se dají nazvat, že jsou vlastně nežádoucí, ale mládež je dosti často nachází na internetových portálech, kde se ztotožňují s různými nelidskými vymyšlenými postavami v interaktivních hrách, následkem čehož jsou tyto osoby mimo skutečnost a nedokáží se přizpůsobit realitě, a sžívají se s vysněnými osobami. Následkem této činnosti jsou známý případy, kdy nezletilý pomocí střelných zbraní napadl spolužáky nebo učitele a dokonce je i usmrtil, v České republice se dosud nic podobného nestalo.

5.2.2. Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže

Příčiny zvýšené agresivity u jedince –

„Výraznou roli hrají genetické faktory, některé prameny uvádí, že až ze 60% je její míra dědičná. Tvrdím, že těžko můžeme chtít, aby se potomek silně agresivního otce choval jako anděl“ (MARTÍNEK 2009, s. 10).

„Ve společnosti mnohdy panuje názor, že viníkem agresivity je muž – otec. Praxe však ukazuje, že daleko větší problémy s agresivitou mají děti, které jsou např. vychovávány tzv. skrytě agresivní matkou – zde je již faktor prostředí naprosto nepopíratelný“ (MARTÍNEK 2009, s. 11).

5.2.3. Základní charakteristika příčiny kriminality

Faktory endogenní – je to především osobnost mladistvého (dětského) pachatele, poruchy osobnosti a genetické předpoklady.

Faktory exogenní – je to zejména vliv rodiny a jejího prostředí, vliv školy a jejího prostředí, vliv vrstevníků a trávení volného času, vliv televizního násilí aj.

5.2.4. Prevence kriminality mládeže

Prvotní prevence proti kriminalitě by měla probíhat v rodině, což je uvedeno v § 32 Zákona o rodině, kde je stanoveno, že

„odst. 1 Rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče.

odst. 2 Rodiče mají být svým osobním životem a chováním příkladem svým dětem.

§ 33 na výchově dítěte se podílí i manžel, který není rodičem dítěte, za předpokladu, že s ním žije ve společné domácnosti“ (HOLUB 2007, s. 99).

„§ 35 Dítě je povinno své rodiče ctít a respektovat“ (HOLUB 2007, s. 103).

V případě, že rodina a její členové neplní řádně své úkoly v rodině, které by směřovaly k řádnému rozvoji dítěte, je nutno, aby stát převzal tyto povinnosti a snažil se tento velmi palčivý problém ve vývoji dítěte odstranit. K tomuto účelu jsou vytvořeny zákony a zřízeny různé státní instituce, které jsou povinny tento cíl naplnit.

Zákon č. 359/1999 Sb.

§ 1 Sociálně právní ochrana dítěte

odst. 1 Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

odst. 2 Nedočteny zůstávají zvláštní právní předpisy, které upravují též ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

„§ 2 odst. 1 Pro účely tohoto zákona se dítětem rozumí nezletilá osoba“
(HOLUB 2007, s. 363).

„§ 5 Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte“
(HOLUB 2007, s. 365).

§ 6 se zabývá sociálně-právní ochranou dětí, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti z rodičovské odpovědnosti, nevykonávají a zneužívají práva rodičovské odpovědnosti. Dále se zabývá nezletilými, které vedou zahálčivý a nemravný život, dopouštějí se útěků od rodiny, páchají trestné činy apod.

Preventivní a poradenská činnost je uvedena v § 10 zákona č. 359/1999 Sb. O sociálně-právní ochraně dětí, kde je stanoveno, že obecní úřad je povinen vyhledávat děti v § 6, dále odstraňovat nedostatky ve výchově dítěte v jeho chování, poskytovat rodičům poradenství.

„§ 10 odst. 2 Obec v samostatné působnosti a kraj v samostatné působnosti vytvářejí předpoklady pro kulturní, sportovní, jinou zájmovou a vzdělávací činnost dětí“ (HOLUB 2007, s. 367).

Důležitým partnerem v boji s kriminalitou mládeže je také postoj policie, jejímž úkolem je sice represivní řešení vzniklých problémů, ale z vlastní zkušenosti i policejní složky vím, že preventivní opatření dokáže v mnoha směrech nově vznikající problémy eliminovat. Z těchto důvodů jsem se soustředila na preventivní opatření prováděná policejními složkami v Libereckém kraji.

Aktivity z oblasti sociální prevence Policie Libereckého kraje v roce 2011:

Pro MŠ, ZŠ (1. I 2. Stupeň), SŠ, IŠ, DD, DM -bezpečné chování, dopravní výchova, trestní odpovědnost mládeže, šikana kyberšikana, násilí páchané na dětech – únosy, nález munice, problematika drogových závislostí, projekty zaměřené na řešení problematiky národnostních a etnických menšin.

regionální projekty - pro děti a mládež, vše probíhá formou besed a přednášek, projekty zaměřené na národnostní a etnické menšiny, problematika drogových závislostí, aktivity z oblasti domácího násilí.

Pro ženy a matky v tísní – projekt BEZPEČNÁ DOMÁCNOST, BEZPEČNÉ CHOVÁNÍ pro seniory, dále spolupráce s Domem humanity v ČL projekt AKTIVIZACE A MOTIVACE KLIENTŮ DOMU HUMANITY pro dlouhodobě nezaměstnané, spolupráce s Farní charitou projekt DŮM JONÁŠ pro ženy a matky v tísní.

Materiály, které jsou pro preventisty nejosvědčenější (nejvyužívanější): videokazety (NE)BEZPEČNÝ VĚK, ŽÍT A NECHAT ŽÍT, NECHTE MĚ BEJT, ZPACKANÉ ŽIVOTY, MEZI STĚNAMI + letáky k uvedeným tématům, nedílnou součástí jsou materiály, které si preventisté vytvářejí na různá témata sami – zejména prezentace. A to z důvodu absence materiálů k některým preventivním tématům.

Některé vybrané Akce pro veřejnost (prezentace Policie ČR):

Den složek IZS Krajského ředitelství policie Libereckého kraje

Den s policií – Turnov, Lomnice nad Popelkou, Česká Lípa,

Den IZS Jablonec nad Nisou, Železný Brod, Česká Lípa, Jičín, Liberec

Bambiriáda Liberec

Dětský den na Krajském úřadu Libereckého kraje

Preventivní den na Základních školách: Smržovka, Rýnovice Jablonec nad

Nisou, Kořenov, ZŠ Liberecká Jablonec nad Nisou, ZŠ Prácheň

Veletrh vzdělávání AMOS 2011 – Eurocentrum Jablonec nad Nisou

Exkurze pro žáky základních škol na Obvodním oddělení Jablonec nad Nisou

Den otevřených dveří pro veřejnost na Obvodním oddělení Jablonec nad Nisou.

Vývoj trestné činnosti nezletilých a mladistvých v Libereckém kraji za roky 2006-2010

	2006		2007		2008		2009		2010	
	nezletilí	mladiství	nezletilí	mladiství	nezletilí	mladiství	nezletilí	mladiství	nezletilí	mladiství
vraždy	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
násilné trestné činy	7	16	20	19	10	29	19	32	4	15
mravnostní trestné činy	3	8	2	10	3	5	7	8	2	9
majetkové trestné činy	13	96	24	62	16	59	13	46	12	37
ostatní kriminální činy	8	32	2	15	16	33	7	59	2	18
obecná kriminalita celkem	31	152	48	106	45	126	46	145	20	79
zbývající kriminalita	1	24	4	56	1	45	2	30	0	3
hospodářské činy	1	2	0	5	0	2	2	2	0	0
CELKOVÁ KRIMINALITA	33	178	52	167	46	173	50	177	20	82

PRAKTICKÁ ČÁST

7. Cíl

Zjistit jaký vliv má rodina na kriminalitu mládeže

Cílem bakalářské práce bylo zjistit vliv rodiny na kriminalitu mládeže. Vzhledem k tomu, že jsem se zaměřila pouze na základní školy a dále na děti ve věku 10-11 let, nikoli na školy speciální a na diagnostické ústavy, je možno konstatovat, že v naší společnosti je trend zaměřený na řádnou výchovu dítěte se zájem o jeho řádné začlenění do společnosti.

8. Předpoklady

Lze předpokládat, že 15-20% dětí na 1. stupni ZŠ, které mají problémy s kázní pochází z dysfunkčních rodin.

Lze předpokládat, že méně než 10% dětí se dopouští predelikvetního chování.

Při vyhodnocení předpokladů můžeme konstatovat, že na základních školách v důsledku aktivního přístupu rodiny k výchově dětí nemají problémy ve školách a jedná se většinou o problematiku sociálně slabších skupin vzhledem k tomu, že děti těchto rodin většinou navštěvují jiný druh škol, tak předpoklad nebyl naplněn.

Také další předpoklad ze shora uvedených důvodů nebyl potvrzen, neboť predelikvetního chování se dopustilo méně jak 10% dětí. Tento výsledek může být ovlivněn i stářím respondentů, neboť jejich zájem v tomto věku směřuje více k poznání než ke kriminální činnosti.

9. Předmět zkoumání

Do jaké míry může rodina ovlivnit páchaní trestné činnosti mládeže

V grafu č. 1 zjišťujeme, že 76 % dětí vyrůstá v úplné rodině, což je v současné době velice kvalitní ukazatel, který by mohl svádět k přehnanému optimismu. Ovšem z dlouhodobých statistik víme, že více jak 50 % rodin je neúplných nebo problematických.

Z dalších grafů zjišťujeme, že v základních školách je snaha o zaměření výchovy dětí v růst kvalitních jedinců. Neboť i z vlastní zkušenosti vím, že výsledky na těchto školách se zaměřením na všeobecné znalosti jsou na velice dobré úrovni, kterou podporují erudovaní učitelé a vychovatelé.

V důsledku ekonomické situace v celé společnosti dochází k snižování stavů v rodinách, kdy je maximální snaha zabezpečit ekonomicky rodinu. Dle provedeného šetření bylo zjištěno, že ve zkoumaném vzorku mají manželé většinou dvě děti. Tento stav však neodpovídá celkovému statistickému počtu ve společnosti, kde je průměr dětí na jednu rodinu o něco málo více jak 1 dítě.

Většina respondentů je ubytována v bytě, nikoli v rodinném domu, což vyplývá z různých ekonomických rovin jednotlivých rodin. Pokud se jedná o motorová vozidla, tak již delší dobu je zřejmé, že auto je součástí téměř každé rodiny, neboť je to jedna z nezbytných součástí domácnosti.

V další části dotazníku byl tento zaměřen na požívání alkoholických nápojů a kouření, kdy bylo zjištěno, že většina dětí v tomto věku ještě nemá zkušenosti

s různými návykovými látkami, překvapující však bylo, že 23% respondentů již požívá alkoholické nápoje často.

Dotazník byl zaměřen také na kriminální činnost a to v první části na šikanu, kde bylo zjištěno, že 20% dětí se již setkalo s jakýmkoli druhem šikany, což je na těchto školách dosti značný problém, který by měl být řešen především ze strany škol.

Pokud jde o další kriminální činnost, tak byl učiněn dotaz na krádeže, kde bylo zjištěno, že 5% dětí v uvedeném věku se již dopustilo jakéhokoli druhu krádeže. Což se mi zdá jako značně alarmující.

K samotnému cíli zkoumání můžeme konstatovat, že v předmětné vzorku respondentů se jedná o specifický vzorek, neboť zde není začleněna i negativní část dětí. Avšak můžeme říci, že by k většímu vychýlení nedošlo, neboť v celkovém průměru všech dětí se jedná jen o malé odchylky.

K výsledku můžeme konstatovat, že rodina je základní kámen, na kterém je postaven celý dům, což znamená výchova dítěte, po kterém následují další kladné a záporné momenty, které dále ovlivňují vývoj osoby.

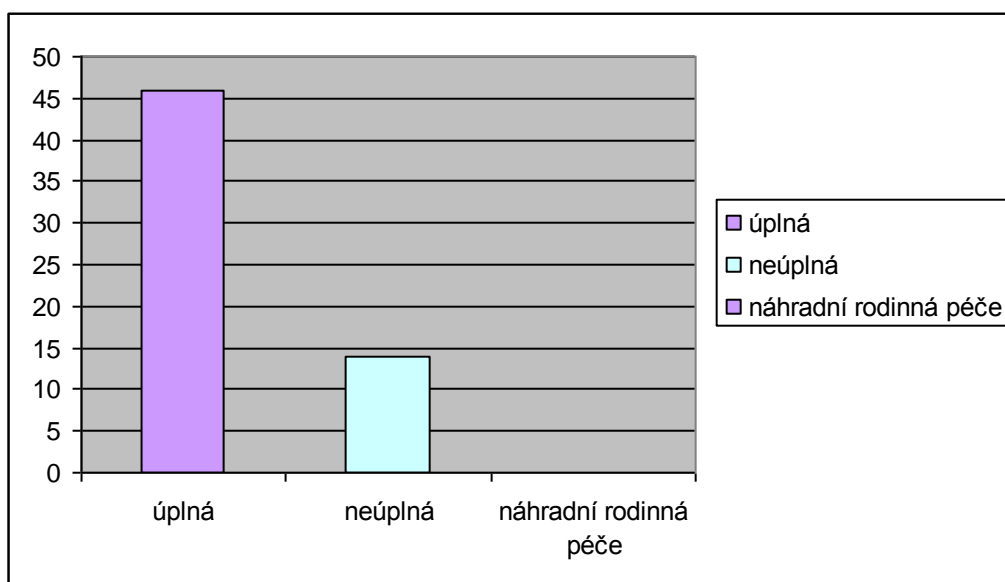
K předmětu zkoumání jehož směrem bylo to, zda je rodina schopna ovlivnit výchovu dítěte ve směru k páčání trestné činnosti, bylo zjištěno, že se jde o jednu z prvotních indicií, které je možno dítěti vložit do vínku a vlastně plně ovlivnit v tomto směru jeho vývoj, neboť pokud je dítě vedeno ke slušnému chování od narození, má velkou šanci v budoucnosti, že se trestné činnosti dopouštět nebude.

Jsou známy případy ze sociálně slabých rodin, kdy jsou děti již od dětství nuceny ke krádežím a k prostituci, aby zabezpečily a zajistily rodinu. Toto je činěno ze strany dospělých úmyslně, neboť děti jsou beztrestné.

Můžeme však i konstatovat, že děti z finančně zajištěných rodin se z nedostatku zážitků, nudy a nebo nepochopení dostanou na cestu směřující ke kriminalitě (drogy, prostituce, krádeže, loupeže, gamblerství, násilná trestná činnost).

Graf č. 1: V jaké rodině vyrůstáš?

rodina	počet respondentů
úplná	46
neúplná	14
náhradní rodinná péče	0

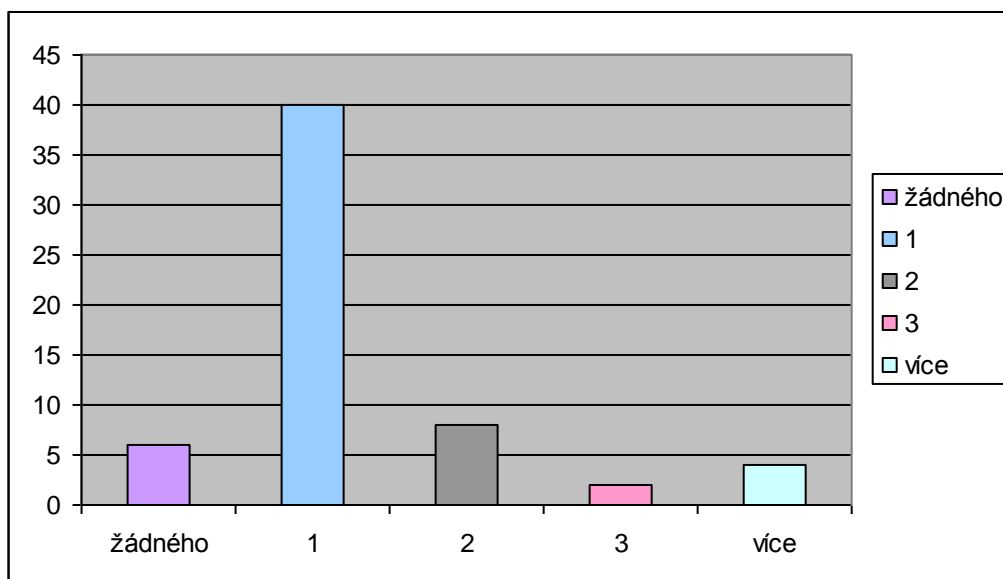
V úplné rodině žije 46 respondentů, v neúplné 14 respondentů, v náhradní rodinné péči či jinak nežije žádný z dotazovaných, z čehož vyplývá, že je více úplných rodin, což je velice pozitivní, neboť jde o kladný vzorec chování.

Tento průzkum byl proveden na základní škole a v části města, která patří k nejméně problémovým v Liberci. Pokud by takovýto graf byl vytvořen v jiné daleko rizikovější části města, byly by výsledky odlišné. Vzhledem k tomu, že počátky vzniku delikventního chování mládeže můžeme spatřovat především

v rizikovém rodinném prostředí. Je důležité, aby děti měly vhodné rodinné zázemí. Odborníci se shodují, že velké riziko přináší právě výchova v neúplné rodině. Z tohoto průzkumu však vyplývá, že i neúplná rodina může zaručit zdravý vývoj jedince.

Graf č. 2: Kolik máš sourozenců?

počet sourozenců	počet respondentů
0	6
1	40
2	8
3	2
více	4

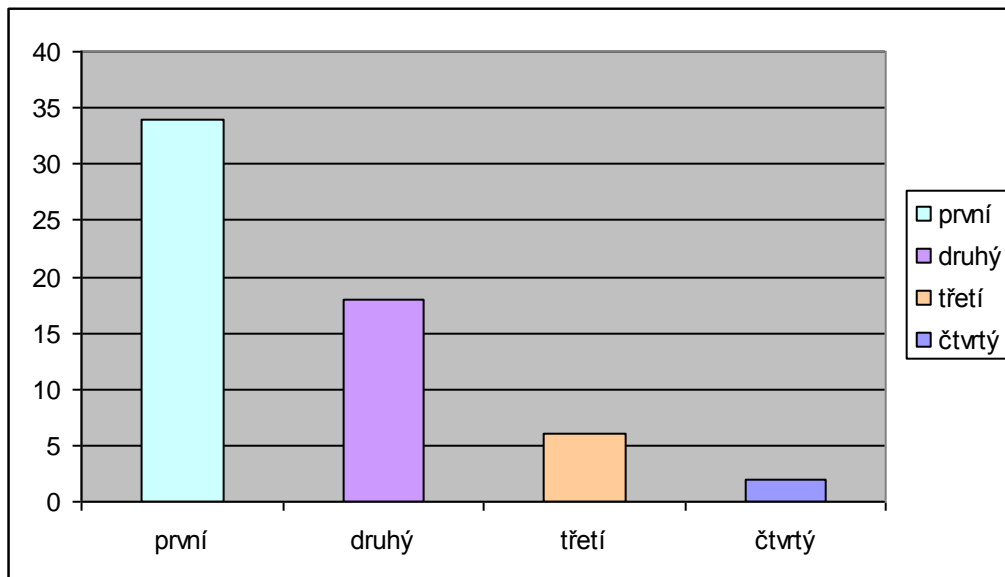

Z celkem 60 dotazovaných 6 respondentů uvedlo, že nemá žádného sourozence, 40 respondentů má jednoho sourozence, 8 respondentů má dva sourozence, 2 respondenti mají tři sourozence a více sourozenců mají 4 respondenti.

V tomto směru je možno říci, že se rodiče snaží zajistit své potomky po ekonomické stránce, a z tohoto důvodu nemají zájem o více potomků.

Graf č. 3: Kolikátý jsi se narodil?

pořadní narození	počet respondentů
1	34
2	18
3	6
4	2

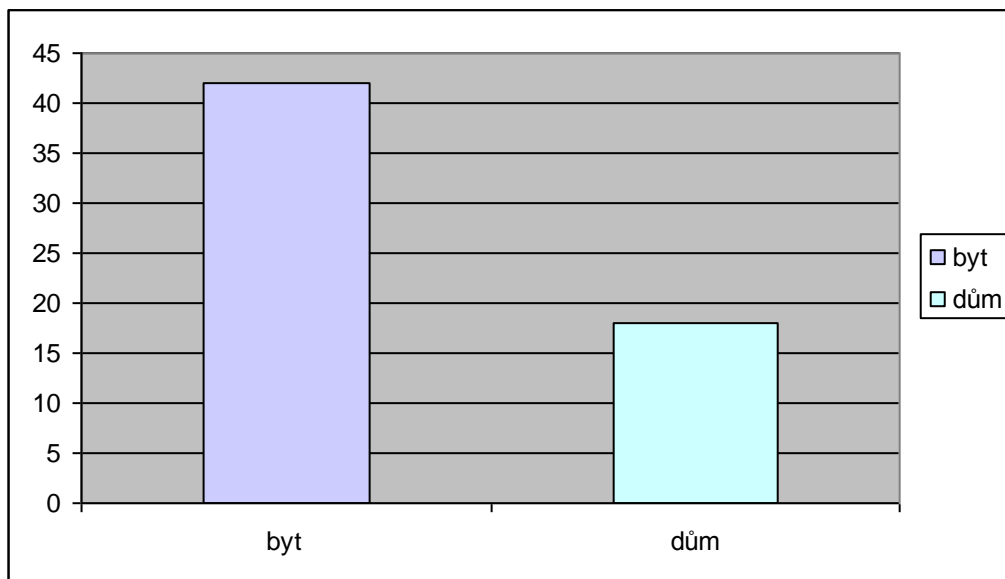

V tomto grafu je vidět, že 34 respondentů se narodilo jako první v pořadí, 18 respondentů jako druzí v pořadí, jako třetí v pořadí se narodilo 6 respondentů a jako čtvrtí se narodili 2 respondenti.

Z průzkumu vyplývá, že na této škole jsou děti, které pocházejí z mladých rodin. A dále je nutno

Graf č. 4: Kde bydlíte?

druh bydliště	počet respondentů
byt	42
dům	18

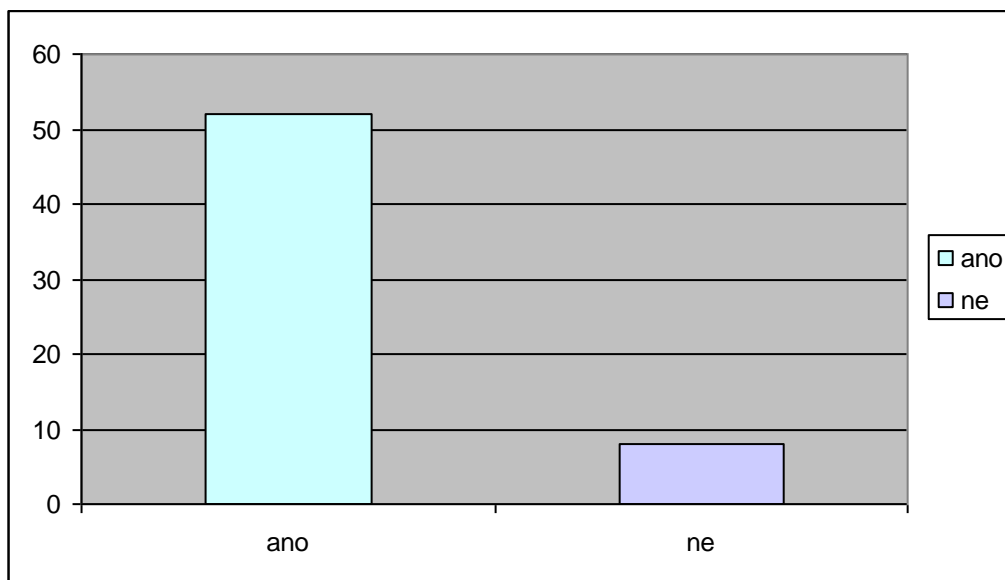

Z tohoto grafu vyplývá, že většina respondentů a to 42 respondentů bydlí v bytě a jen 18 respondentů bydlí ve vlastním domě.

V tomto grafu vidíme, že se jedná o sídlištní školu, kde většina respondentů bydlí v panelovém domě, což je i přijatelnější po stránce ekonomické.

Graf č. 5: Máte auto?

vlastní auto	počet respondentů
ano	52
ne	8

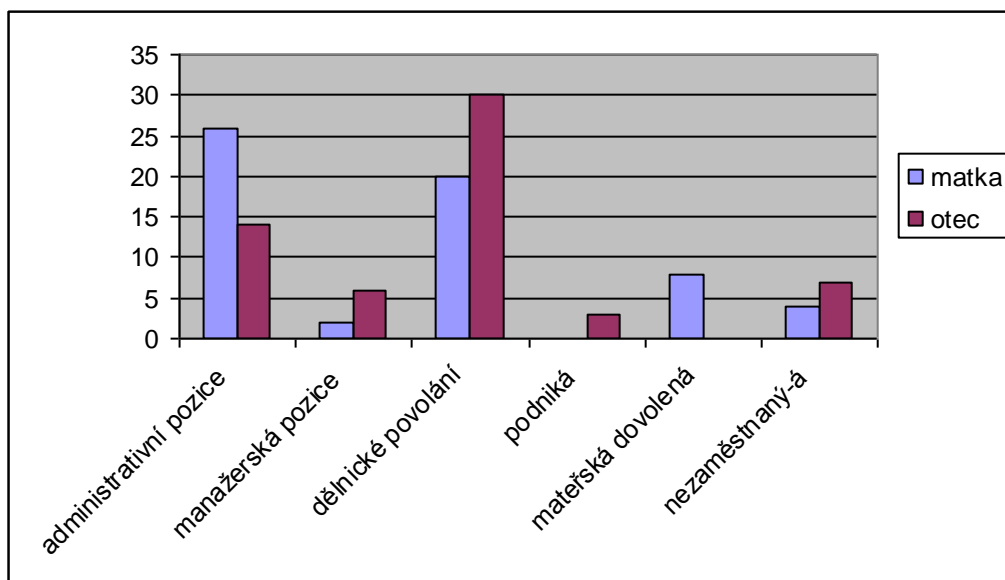

Z tohoto grafu vyplývá, že 52 dotazovaných, resp. jejich rodiče vlastní auto a 8 nevlastní.

Z tohoto je zřejmé, že motorové vozidlo je v současné době téměř standart, je součástí vybavení domácnosti, neboť slouží ke zlepšení životní úrovně a rychlejšímu přesunu.

Graf č. 6: Jaké povolání vykonávají tvoji rodiče?

druh povolání	počet respondentů	
	matka	Otec
administrativní pozice	26	14
manažerská pozice	2	6
dělnické povolání	20	30
podniká	0	3
mateřská dovolená	8	0
nezaměstnaný-á	4	7

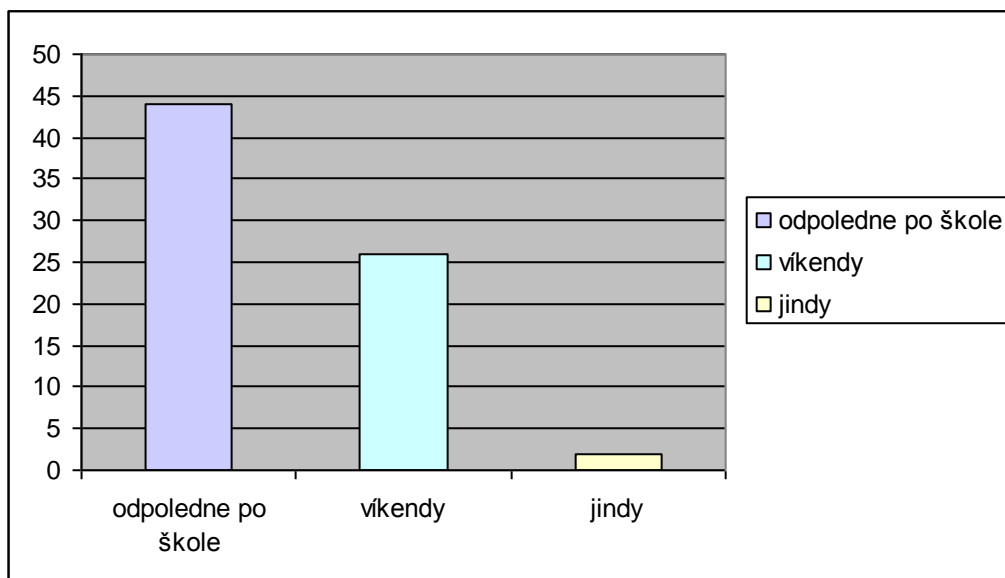
Z tohoto grafu vyplývá, že většina otců respondentů vykonává dělnické povolání a většina matek respondentů vykonává administrativní práci, v tomto grafu je již zřejmé, že započala ekonomická krize, a část respondentů ztratila zaměstnání.

Sociokulturní úroveň rodiny je v dnešní společnosti vyjádřena především vzděláním rodičů a tím, jak vedou své potomky, aby měli zájem o vzdělávání. Faktem je, že profese se odráží od vzdělání.

Z toho průzkumu je patrné, že většina rodičů nemá vyšší odbornou kvalifikaci, ale zaměstnání má a jsou tak vzorem svým dětem. Je zde také patrné, že ženy mají vysoký podíl na trhu práce, oproti např. 50-tým létům minulého století, kdy byla preferována tradiční rodina a žena se měla starat o domácnost a o děti.

Graf č. 7: Kolik času trávíš s rodiči?

čas	počet respondentů
odpoledne po škole	44
víkendy	16
jindy	2

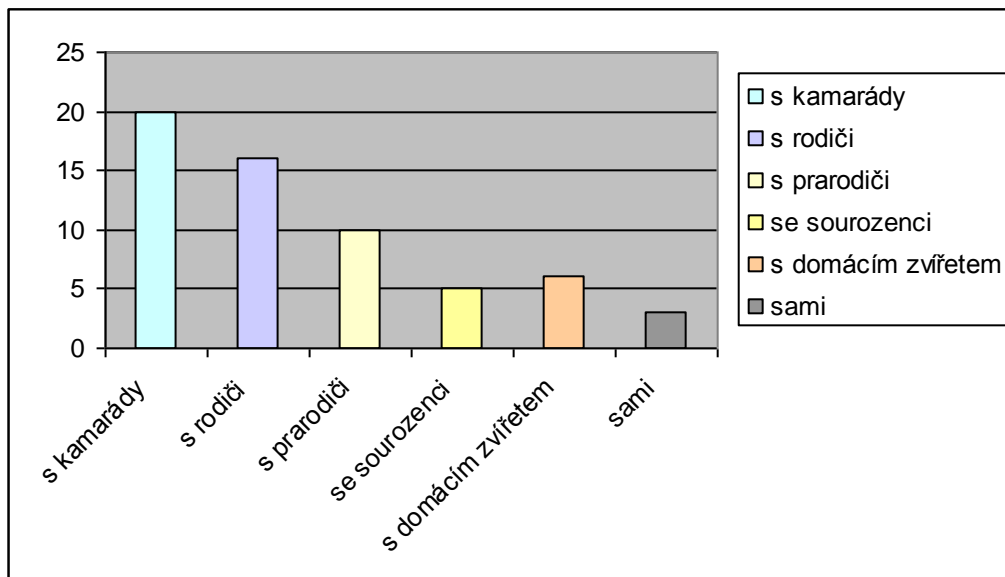

Z toho grafu je zřejmé, že respondenti tráví většinu času s rodiči odpoledne po škole (44 dotázaných), ale i víkendy (16 dotázaných), jindy (např. prázdniny – 2 dotázaní) respondenti tráví čas většinou mimo domov.

Z průzkumu vyplynulo, že více jak polovina dotázaných tráví volný čas se svými rodiči, což má kladný vliv na jejich vývoj a předcházení delikventního chování.

Graf č. 8: S kým trávíš volný čas?

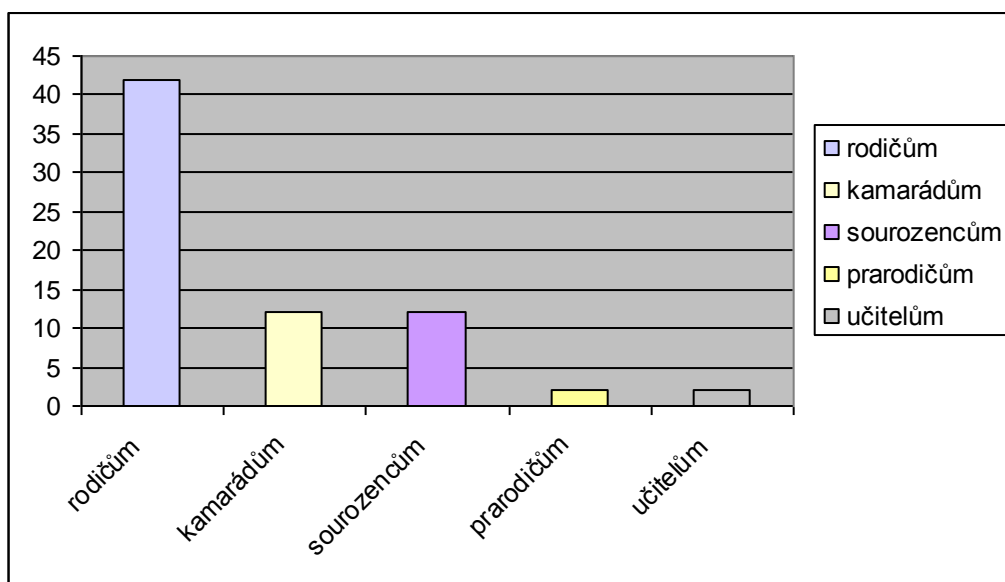
s kým trávím volný čas	počet respondentů
kamarády	20
rodiči	16
prarodiči	10
sourozenci	5
domácím zvířetem	6
sami	3

Z grafu č. 8 vyplývá, že nejvíce respondentů a to 20 respondentů tráví volný čas s kamarády, 16 respondentů s rodiči, 10 respondentů s prarodiči, 5 respondentů se sourozenci, 6 respondentů s domácím zvířetem a 3 respondenti sami. Z tohoto grafu je zřejmé, že děti většinu svého volna jsou ve společnosti svých kamarádů, se kterými tráví dobu, než se rodiče navrátí ze zaměstnání, aby v jejich přítomnosti mohly tvořit zadané domácí úlohy případně doplnit učivo, které zameškaly.

Graf č. 9: Komu se svěřuješ se svými problémy?

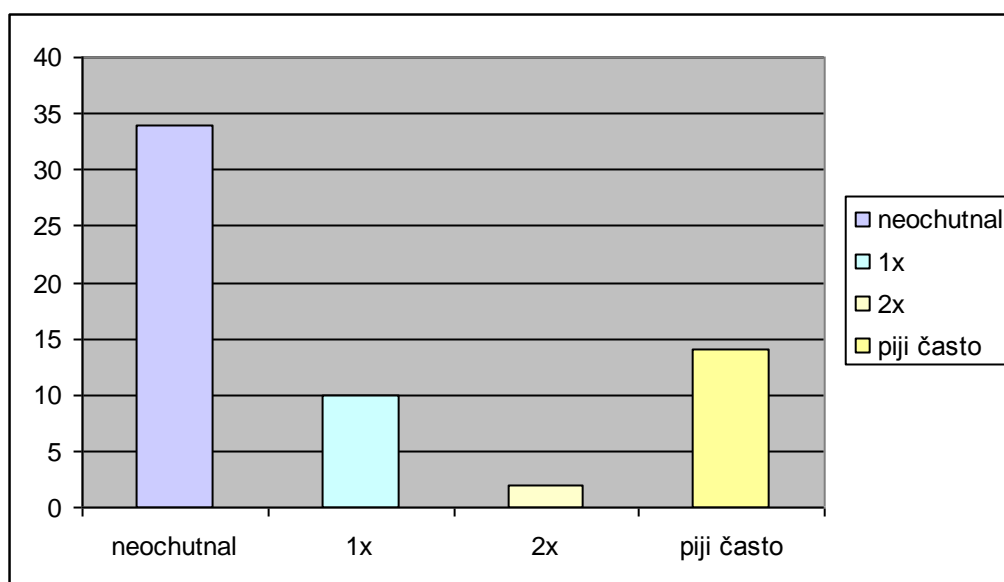
svěřuji se	počet respondentů
rodičům	42
kamarádům	12
sourozencům	2
prarodičům	2
učitelům	2

Na tomto grafu je patrné, že respondenti v tomto věku se ještě většinou svěřují rodičům (42 dotázaných), dále kamarádům (12 dotázaných) a sourozencům, prarodičům a učitelům se svěřují po dvou respondentech. Je dobré že v tomto věku mají respondenti ještě zájem řešit své problémy s rodiči, kteří takto projevují důležitou okolnost, kterou je důvěra, na které se budují dobré budoucí vztahy.

Graf č. 10: Kolikrát jsi pil alkohol?

kolikrát jsi pil alkohol	počet respondentů
neochutnal	34
1	10
2	2
piji často	14

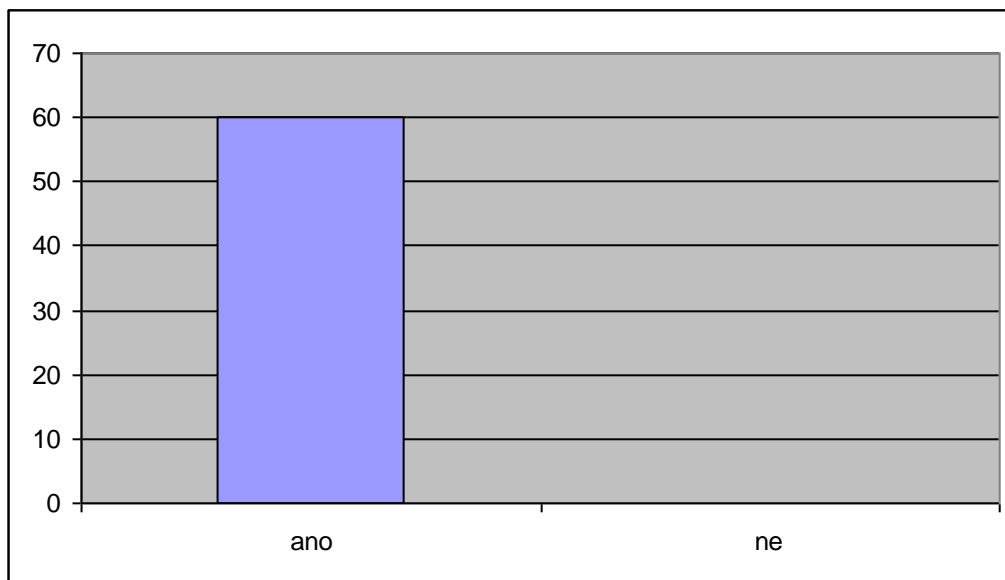

Na tomto grafu je zřejmé, že většina respondentů ještě alkohol neochutnala a to 34 dětí, 10 respondentů odpovědělo, že jedenkrát okusili alkohol, dvakrát 2 respondenti, ale alarmující je odpověď 14 respondentů, že pijí často. Vzhledem k tomu, že jde o dosti vysoké procento respondentů, kteří přiznali, že již alkohol požili a tento užívají často, je zde důvodné podezření, že jde ze strany rodičů o laxní přístup k této problematice, který však do budoucnosti může aktivovat velký problém. Toto také svědčí o snadné dostupnosti alkoholických nápojů, malé kontrole ze strany rodičů, ze strany prodejců snaha o co největší zisky a nedostatečné kontrole ze strany státních orgánů.

Graf č. 11: Kouřil jsi někdy?

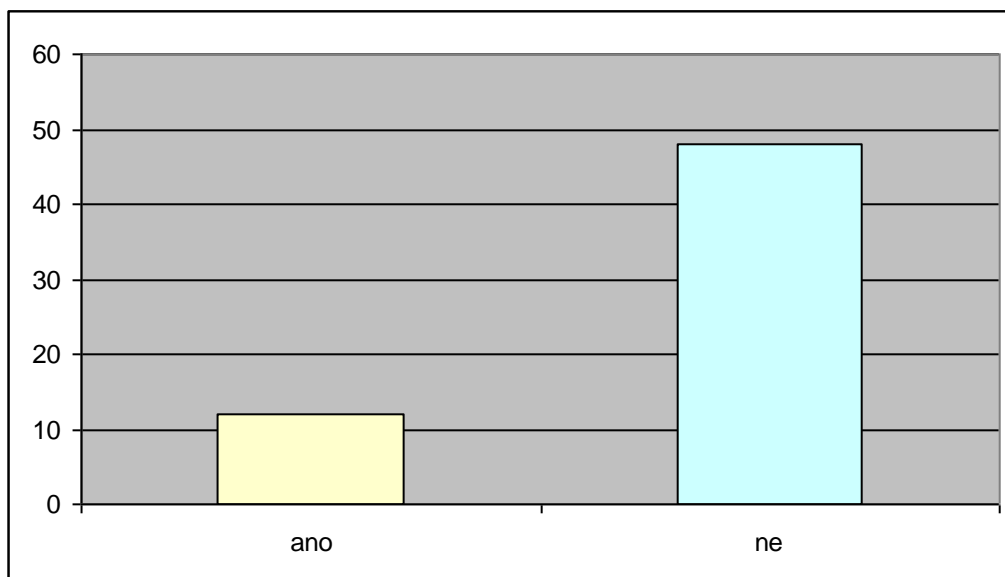
kouřil jsi	počet respondentů
ano	60
ne	0

Na grafu č. 11 je vidět, že kouření nezkusil ještě žádný z dotazovaných respondentů, což v tomto směru svědčí oproti alkoholu o kvalitnější agitátorské činnosti proti nikotinu a trendu směřující proti kouření v celé společnosti.

Graf č. 12: Přišel jsi někdy ve škole do styku se šikanou?

styk se šikanou ve škole	počet respondentů
ano	12
ne	48

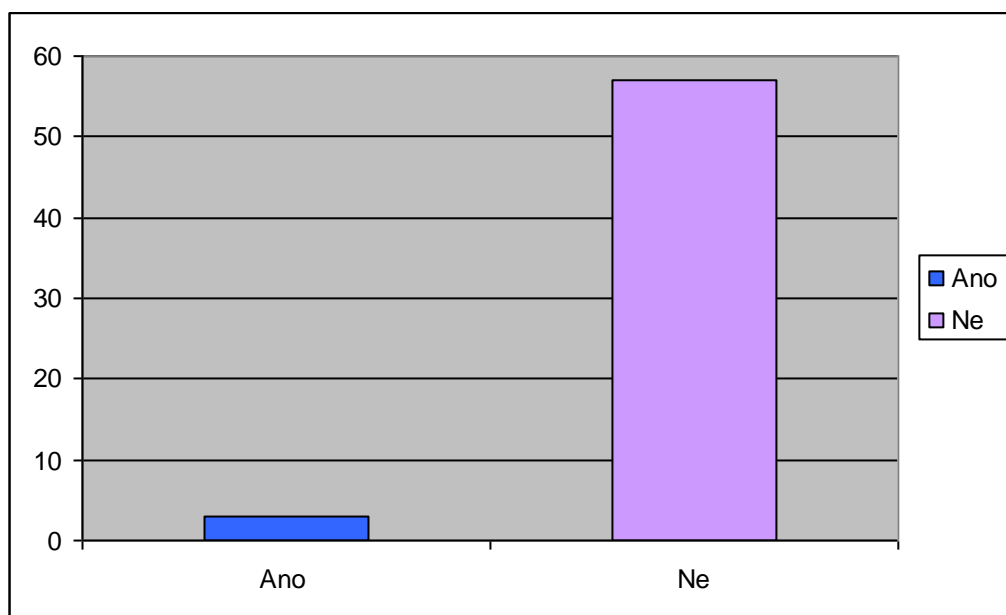
Z tohoto grafu je patrné, že 12 respondentů se šikanou do styku přišlo a 48 respondentů ne. K tomuto můžeme říci, že se jedná o jeden z nejpálčivějších problémů současné společnosti, který se snažíme všichni vykořenit, avšak v každé třídě se aktivuje vůdce, který si najde svého otloukánka a na tomto předvádí svoji fyzickou a psychickou sílu, aby potvrdil své vůdčí schopnosti. Většinou tento jedinec pochází z neúplného manželství, má ustálený vzor z nejbližšího okolí a považuje své jednání za úplně normální. Kolem své osoby

shromažďuje obdivovatele, kterým prokazuje svoji důležitost. Tito, aby prokázali příslušnost k jeho osobě, tak se podílejí na týrání otloukánka, což všichni považují za velkou legraci. V takovéto společnosti dochází ke stanovení určité hierarchie jako je ve smečce.

Graf č. 13

Odcizil jsi někdy nějakou věc?

odcizil jsi něco	počet respondentů
ano	3
ne	57

Ze 60-ti respondentů odpověděli tři kladně a 57 jich odpovědělo záporně. V tomto směru je zde vidět dobrý a kladný vliv rodiny na své děti, což

v budoucnosti může přinášet pouze uspokojení nad dobrými vzory, které jsou dětem doma předváděny.

Dotazník:

1.	V jaké rodině vyrůstáš?	úplná	neúplná	rodinná péče	jiná	
2.	Kolik máš sourozenců?	0	1	2	3	
3.	Kolikátý jsi se narodil?	1	2	3	4	
4.	Kde bydlíte?	byt	dům	jinak		
5.	Máte auto?	ano	ne			
6.	Jaké povolání mají tvoje rodiče?	máma				
		táta				
7.	Kolik času trávíš s rodiči?	odpoledne po škole	víkendy	jindy		
8.	S kým trávíš volný čas?					
9.	Komu se svěruješ, když máš problém?					
10.	Kolikrát jsi pil alkohol?	nikdy	1x	2x	piji často	
11.	Kouřil jsi někdy cigarety?	nikdy	1x	2x	kouřím často	
12.	Přišel jsi ve škole do styku se šikanou?	ano	ne			

10. Závěr

Dlouhodobý celosvětový problém současné společnosti je výchova nové nastupující generace se zaměřením na zajištění dalšího žití pro naši budoucnost. Z těchto důvodů je maximální snaha o vybudování systému, který by byl životaschopný a pomohl našim nástupcům, aby jim usnadnil vstup mezi elitu a zajistil jejich uplatnění v zaměstnání. Protože však v žádné společnosti není s určitostí zjistit, kolik dětí se „podaří“ vychovat, tak je snaha, aby rodina tuto funkci zvládala v co nejlepší míře.

V důsledku rozvíjejících se ekonomik je zapotřebí nových myšlenek, a proto je ze stran států zřejmý tlak na zdravé a schopné mládí, které má svojí aktivitou, inspirací, inovacemi a důvtipem přivést naši celou zemi k většímu blahobytu a zajištění celé budoucnosti.

Pro zajištění konkurenceschopnosti je proto nutné vychovat mládí, které máme doma ve svých rodinách. Každý z nás by měl být hlavním aktérem ve výchově svého nástupce a svoji vlastní pílí a přístupem k výchově být vzorem pro svého potomka, který by mohl nastoupit již započatou cestu, aby dokončil účel svého bytí na této planetě.

Každý z nás by měl být pro své dítě ikonou, kterou chce mít před sebou, aby měl cíl, na který může dosáhnout. Z těchto důvodů bychom i my jako rodiče měli svým dětem dávat pouze limity, které mohou splnit, neboť v případě neuskutečnitelných snů může dojít „k zadržení motoru“ a dítě ztratí inspiraci a náboj, v důsledku čehož dochází k odklonu a může dojít na scestí a sejít ze

správného směru. V tomto případě můžeme konstatovat, že k selhání nedošlo na straně dítěte, avšak chyba je na straně rodiče, který nebyl dostatečně trpělivý a snaživý, aby se svému potomkovi dostatečně věnoval.

Bohužel často pro pasivitu rodičů dochází k náhradnímu programu ze strany dítěte, které si obstará kamarády, se kterými sejde ze správného směru a v tomto směru dochází k dosti těžkému narovnávání pokrouceného charakteru, neboť dítě v určitém věku má již vlastní názor a v mnoha směrech ztratí svůj vzor v kladných hrdinech a nastupuje tzv. ztotožnění s agresorem. V tomto případě nemusí být záporným hrdinou pouze kamarád, může to být i některý z rodičů, a s pokřiveným vzorcem chování poté vstupuje toto dítě do společnosti, které má nastavené určité standardy, a tyto neodpovídají normě chování narušeného jedince. Tento je následně označován a je vlastně zařazen do sorty lidí, které nejsou schopny stanovené normy dodržovat.

Tímto vlastně tedy můžeme konstatovat, že rodina je skutečně základ státu, a právě děti si většinou přejímají vzorce chování svých rodičů, což je jejich prvotní dar do nového života.

Seznam použitých zdrojů

ČÁP, Jan. MAREŠ Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha, Portál. 2. vyd. 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava a kol. *Sociální ochrana – terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň, Aleš Čeněk. 1. vyd. 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.

HARTL, Pavel. HARTLOVÁ, Helena. *Psychopatologický slovník*. Praha, Portál. 2. vyd. 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Havlíčkův Brod, Grada. 1. vyd. 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

HOLUB, Martin. *Zákon o rodině*. Praha, Linde. 8. vyd. 2007, ISBN 978-80-7201-668-6.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. Praha, Linde. 26. vyd. 2008, ISBN 978-80-7201-731-7.

LANGMEIER, Josef. KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. Praha, Grada. 2. vyd. 2006. ISBN-80-247-1284-9.

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. České Budějovice, Protisk. 1. v yd. 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.

MATOUŠEK, Oldřich. KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. Praha, Portál. 2. vyd. 2003. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, Oldřich. PALZAROVÁ, Hana. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha, Portál. 1.vyd.2010. ISBN 978-80-7367-739-8.

PEŠATOVÁ, Ilona, *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. Liberec, Technická univerzita, 1.vyd. 2007. ISBN 978-80-7372-291-3.

Trestní zákoník zákon č. 40/2009 Sb.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie pro obor penitenciární péče*. 1. vyd. 2008. ISBN 978-80-7372-307-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*. 1 díl. Liberec, Technická univerzita v Liberci. 1 vyd. 2003. ISBN 80-7083-702-0.